

Vuorovaikutus ja motivaatio kilpaurheilussa ja koulu- maailmassa

Miro Hautamäki

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Artikkelimuotoinen

Syyslukukausi 2023

Opettajankoulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Hautamäki, Miro. 2023. Vuorovaikutus ja motivaatio kilpaurheilussa ja koulumaailmassa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 38 sivua.

Tässä tutkimuksessa tutkitaan peruskoulun opettajia, jotka valmentavat kilpaurheilujoukkuetta. Tutkimuksella pyritään löytämään mahdollisia yhtäläisyyksiä valmentamisessa ja opettamisessa käytettävien vuorovaikutuskeinojen ja motiivoinnin välillä, ja ymmärtämään paremmin sen merkitystä niin urheilu- kuin myös koulumaailmassa. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan eroavaisuuksia valmentamisen ja opettamisen välillä vuorovaikutuksen ja motivaation näkökulmasta. Tutkimukseen osallistui haastattelun kautta kahdeksan haastateltavaa; kaksi jalkapallovalmentajaa, kaksi salibandyvalmentajaa, sekä kolme pesäpallovalmentajaa ja yksi lentopallovalmentaja.

Tämä tutkimus on tutkimusotteeltaan laadullinen tutkimus. Aineisto on kerätty haastattelemalla luokanopettajan virassa toimivia opettajia, jotka siviilityönsä lisäksi valmentavat tai ovat valmentaneet kilpaurheilujoukkuetta. Aineiston tutkimusote on fenomenologis- hermeneuttinen. Aineiston kerääminen tapahtui sähköisesti haastateltaville lähetetyllä sähköpostilla, jossa haastattelukysymykset olivat liitettynä. Tutkittavien vastauksista kävi ilmi, että vuorovaikutuksen merkitys on iso opettajana ja valmentajana myös kasvattamisen näkökulmasta. Aikaisemmissakin tutkimuksissa vuorovaikutus on nähty keskeisenä tekijänä urheilijan yhteisöön kiinnittymisen osalta. Myös tutkittavat keskittyivät paljon vuorovaikutukseen valmentajana ja opettajana, ja kokivat sillä saavutettavan parempia tuloksia ja kehitystä. Eroavaisuuksista merkittävin oli toimintaympäristön merkitys, minkä koettiin vaikuttavan tapaan antaa palautetta.

Asiasanat: kilpaurheilu, motivaatio, opettaja, valmentaja, vuorovaikutus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	4
1.1 Valmentaminen ja opettajuus.....	6
1.2 Motivaatio	8
1.3 Vuorovaikutus.....	10
1.4 Tutkimuskysymykset	15
2 TUTKIMUSMENETELMÄT	18
2.1 Tutkimuskonteksti.....	18
2.2 Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusaineisto	19
2.3 Tutkimusaineiston keruu.....	20
2.4 Aineiston analyysi	21
2.5 Eettiset ratkaisut.....	22
3 TULOKSET	24
3.1 Vuorovaikutuksen ja motivaation yhtäläisyydet kilpaurheilujoukkueen valmentamisessa ja peruskoulun opettajana	25
3.2 Vuorovaikutuksen ja motivaation erot kilpaurheilujoukkueen valmentamisessa ja peruskoulun opettajana	27
4 POHDINTA	30
LÄHTEET	34

1 JOHDANTO

Opettajan ja valmentajan työssä on lukuisia yhtäläisyyksiä, kuten uusien asioiden opettaminen, auktoriteettiasema suhteessa pelaajaan tai oppilaaseen, ja halu ohjata opetettavaa tai valmennettavaa kehittymään kohti tavoitteita (Witt & Wheelless, 2001). Vaikka opettajan tulokulmassa ei ole tuloksellisia tavoitteita toisin kuin kilpaurheilussa, on valmentajan ja opettajan roolien yhtäläisyyksiä mahdollista käsitellä laajalti. Näiden roolien yhtäläisyydet voi loogisesti jakaa muutamaaan selkeään päätekijään. Ensinnäkin opettaminen ja valmentaminen vaativat hyvin henkilökohtaista lähestymistapaa (Gerlander & Kostiainen, 2009; Witt & Wheelless, 2001). Niin opettajan kuin myös valmentajankin on kyettävä ymmärtämään ja hahmottamaan opiskelijan tai urheilijan yksilölliset tarpeet ja myös vahvuudet (Turunen, 2016; Keyton, 2006). Opettajan ja valmentajan on tärkeää tuntea oman opetettavan tai valmennettavan vahvuudet ja heikkoudet, mutta myös persoona ja yksilö näiden ominaisuuksien takana (Witt & Wheelless, 2001; McCroskey & Richmond, 1992). Yhden ihmisen kanssa toimiessa lähestymistapa voi perustua enemmän suoraan palautteeseen ja pelkistettyyn opettamiseen, toinen taas saattaa kaivata hellempää otetta ja johdattelua eteenpäin kehitettävän asian parissa. Jos näitä osatekijöitä ei tunnisteta riittävän hyvin, ei oppilasta tai urheilijaa ole mahdollista auttaa eteenpäin kehittymisessään optimaalisella tavalla (Gerlander & Kostiainen, 2009; Keyton, 2006).

Opettajan ja valmentajan tulee hallita erilaisia tapoja toimia ja auttaa erilaisia yksilöitä, joiden kanssa hän toimii päivittäin (Keyton, 2006); Wilmot, 1996). Kuten opettaminen, myös joukkueen valmentaminen on prosessi, joka ei tapahdu hetkessä (Witt & Wheelless, 2001; Turunen, 2016; McCroskey & Richmond, 1992). Näin ollen opettajan ja valmentajan roolissa täytyy olla kärsivällinen ja lisäksi sitoutunut opetus- tai valmennusprosessiin. Uuden oppiminen vaatii sitoutumista oppilaalta tai urheilijalta, ja siksi myös opastajan roolissa olevan toimijan tulee vastata omalta osaltaan sitoutumisen tasoon.

Kun toimimme lasten ja nuorten kanssa, joilla kehitys on vielä ihmisenä kesken, kommunikaation merkitys korostuu (Gerlander & Kostiainen, 2009; Billig ym., 1988). Sekä opettajan että valmentajan tulee kyetä selittämään ja opettamaan asioita riittävän selkeästi niin, että oppilas tai urheilija ymmärtää mistä puhutaan, ja mitä häneltä halutaan. Jos opeteltavaa asiaa ei pystytä sanoittamaan riittävän selkeästi, ei kehityskään ole optimaalista. Lisäksi vuorovaikutuksessa korostuu kyky kuunnella (Gerlander & Kostiainen, 2009). Aikaisemmin opettaja ja valmentaja ovat olleet kiistattomia auktoriteetteja, jotka ovat toimineet enemmänkin opettaja- tai valmentajalähtöisesti ikään kuin ylhäältä päin johtaen (Chase & Martin, 2013; Vehviläinen, 2004). Jalkapallovalmentaja Markku Kanervan mukaan tällä vuosikymmenellä on tapahtunut suuri muutos siinä, että puhumme oppilas- tai urheilijalähtöisestä lähestymistavasta, mikä on eräänlainen vastaveto aikaisemmalle auktoriteetilähtöiselle toiminnalle (Pölönen, 2020).

Motivaation merkitys uuden oppimiselle on keskeistä. Deci ja Ryan (2000) määrittelevät motivaation keskittyvän biologisen, kognitiivisen ja sosiaalisen säätelyn ytimeen. Lisäksi Deci ja Ryan muistuttavat, että motivaatiota pidetään arvossaan erityisesti siksi, että tulokset syntyvät sen kautta. Motivaation merkitys yksilön kehittymiselle on todella tärkeää, sillä ilman motivaatiota taitojen karttuminen ei ole mahdollista (Adegbesan ym., 2014); Gerlander & Kostiainen, 2009).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, miten samankaltaisia opettajan kilpaurheilujoukkueen päävalmentajan roolit ovat, ja minkälaisia vuorovaikutuksen keinoja valmentajina toimivat opettajat käyttävät urheilujoukkueen ja oppilaiden kanssa toimiessaan. Lisäksi pyrin selvittämään, kuinka hyvin myös valmentajan roolissa työskentelevät opettajat tiedostavat käyttämiään motivaation ja vuorovaikutuksen keinoja. Tavoitteena on haastattelujen avulla saada kuva siitä, eroavatko kilpajoukkueurheilun valmentajan ja peruskoulun opettajan työnkuvat ryhmänhallinnan ja yksilönohjaamisen osalta, vai onko lähtökohtainen ja oletettu samankaltaisuus kahden roolin välillä samanlainen myös

ammattilaisten silmin, jotka arjessaan päivästä toiseen opettavat ja valmentavat. Tässä tutkimuksessa opettajuutta ja valmentamista yhdistäviä tekijöitä, sekä opettamisen ja valmentamisen yhdistämistä ilmiönä lähestytään ennen kaikkea vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tavoitteisiin tähtääminen niin yksilö- kuin myös joukkueetasolla vaatii sitoutumisen ja motivaation lisäksi valmentajalta erilaisia vuorovaikutuksen ja motivoinnin keinoja (Fairhurst, 2010; Giles ym., 2010).

1.1 Valmentaminen ja opettajuus

Opettajan ja valmentajan työnkuvat muistuttavat monelta osin toisiaan (Cragan ym., 2009). Vaikka lähtökohtaisesti kilpaurheilu ja koulumaailma eivät toimi samoin periaattein isossa kuvassa, on niissä monia yhtäläisyyksiä, esimerkiksi oppilaiden ja urheilijoiden ohjaamisessa ja kasvattamisessa (Cabral ym., 2003; Black ym., 2004). Oppivelvollisuus ja kouluinstituutio ovat Suomen suurimpia kivijalkoja ja ylpeyden aiheita, ja myös urheilu- ja seuratoiminta koetaan yhteiskunnan näkökulmasta merkittäväksi (Parkkonen, 2008).

Tällä hetkellä Suomen mahdollisesti tunnetuimmat ja merkittävimmät kilpaurheilujoukkuevalmentajat ovat Suomen jääkiekkomaajoukkueen päävalmentaja Jukka Jalonen, ja Suomen jalkapallomaajoukkueen päävalmentaja Markku Kanerva. Molemmat ovat siviilityöltään opettajia, ja avanneet haastatteluisaan myös kokemuksiaan opettajana ja lisäksi kokemusten ja oppien hyödyntämistä osana nykyistä valmennustyötään. OAJ:n tekemässä haastattelussa (Pölonen, 10/2020) Kanerva pohtii opettajan ja valmentajan työn samankaltaisuuksia todeten, että sekä jalkapallojoukkue että koululuokka koostuvat erilaisista yksilöistä, joilla on tavoitteet. Hän myös korostaa opettajakoulutuksen ja opettajan työn antavan valmennustyöhön monia tärkeitä työkaluja ryhmänhallintaan, suunnitteluun, organisointiin, yksilöiden käsittelyyn ja ryhmän edessä esiintymiseen. Myös Suomen jääkiekkomaajoukkueen pitkäaikainen ja kaikkien aikojen menestynein Suomen jääkiekkomaajoukkueen päävalmentaja Jukka Jalonen korostaa OAJ:n tekemässä haastattelussa (Pölonen, 02/2022) opettajakoulutuksen tarjoamia mahdollisuuksia ja hyötyjä valmennusuralleen.

Ensinnäkin tärkeimpänä yhdistävänä tekijänä opettajilla ja valmentajilla on vastuu opastaa ja ohjata oppilaitaan ja urheilijoitaan (Chase & Martin, 2013, Black ym., 2004). He ovat vastuussa keskeisten asioiden ja taitojen opettamisesta, joiden avulla oppilaat tai urheilijat pääsevät tavoitteisiinsa. Molemmissa ammateissa keskeisenä vaateena on yksilöntuntemus, sekä jokaisen henkilökohtaisen taitotason tiedostaminen niin, että opettaja tai valmentaja osaa käyttää oikeanlaista kasvatusotetta ja opetustapaa toivotun oppimistuloksen tai tavoitteen saavuttamiseksi (Dannels, 2001; Cavanagh, 2012). Opettajan ja valmentajan tulee kyetä vastaamaan yksilön tarpeisiin uuden opittavan asian edessä. Koska jokainen meistä on yksilö, niin opettajan, kuin myös valmentajan täytyy osata valita oikeanlainen lähestymistapa opettamiseen ryhmän ja myös erityisesti yksilön mukaan (Kostiainen (Gerlander & Kostiainen, 2005; Cragan ym., 2009).

Kaikki lapset ja nuoret eivät opi samoin tavoin ja opettajan tai valmentajan tulee hallita erilaisia vaihtoehtoisia opetustapoja ratkaisukeskeisestä tyylistä johdattelevaan tapaan. Näiden ryhmänjohtamiseen ja vuorovaikutukseen, sekä kasvattamisen liittyvien taitojen lisäksi opettaja ja valmentaja kantavat suurta vastuuta ollessaan esimerkkinä ja roolimallina opetettavilleen (Adegbesan ym., 2014; Hanton & Fletcher, 2003). Opettajan ja valmentajan täytyy tiedostaa, että he ovat osittain tahtomattaankin vaikuttamassa osaltaan oppilaiden ja urheilijoiden elämään, joko positiivisen tai negatiivisen esimerkin kautta (Hanton & Fletcher, 2003). Koulussa, ja urheilujoukkueessa opetetaan sitoutumista, toisten kunnioitusta ja tietynlaista kuria esimerkiksi oman vuoron odottamisen muodossa (Chase & Martin, 2013). Vaikka valmentaminen ja opettaminen pitävät sisällään todella laajan kirjon erilaisia ominaisuuksia ja vaatimuksia vuorovaikutuksesta ryhmänhallintaan ja asiakokonaisuuksien hallitsemiseen, on kaiken keskiössä oppilaat ja urheilijat ja heidän kanssaan toimivan vuorovaikutussuhteen luominen ja ylläpitäminen. Yksilö oppii ja kehittyy paremmin, kun hän tuntee olonsa arvostetuksi ja saavansa tukea (Gerlander & Kostiainen, 2009).

Nostan seuraavissa alaluvuissa keskiöön motivaation ja vuorovaikutuksen, sillä nämä kaksi asiaa kulkevat käsi kädessä. (Chase & Martin, 2013; Gerlander & Kostiainen, 2005). Motivaation merkitys ihmisen kehittymiselle on välttämätöntä, sillä ilman jonkinlaista motivaatiotekijää ihmisen on mahdotonta saada myöskään nautintoa siitä mitä hän tekee (Deci & Ryan, 2000). Siksi motivaatio nousee keskeiseksi käsitteeksi myös tutkimuksessani. Vuorovaikutus taas on keskeinen motivaatioon vaikuttava osatekijä, jonka ympärille opettaminen, ja myös valmentaminen rakentuvat (Gerlander & Kostiainen, 2009; Cabral ym., 2003).

1.2 Motivaatio

Opettaminen ja valmentaminen ovat kaksi samankaltaista ilmiötä, jotka ovat keskeisessä osassa yksilö kehityksen ja kasvamisen osalta (Fairhurst, 2010; Giles ym., 2010). Opettaminen keskittyy enemmän akateemisiin taitoihin, peruskoulussa oppiainekeskeisesti, ja tiettyihin taitoihin kuten lukemiseen tai käsitöihin. Valmentaminen taas tapahtuu vapaa-ajalla, urheilijälähtöisesti yksilöstä riippumattoman oppivelvollisuuden sijaan. Asetelma on siis hieman erilainen, sillä koulussa oppilaan täytyy olla velvollisuuden ja lain määrittelemänä, urheilu on lähtökohtaisesti aina sisäisestä motivaatiosta lähtöisin. Vaikka suomalaisessa koulumaailmassa ja oppimisajattelussa on siirrytty vanhanaikaisesta ja perinteisestä opettajälähtöisyyden mallista kohti oppilas- ja ilmiölähtöistä oppimista, on lähtökohta usein opetukselle silti edelleen se, että opettaja nähdään tiedon antajana, tai ainakin sitä kohti ohjaavana ja opastavana auktoriteettina (Parkkonen, 2008). Urheilussa motivaatio on jopa olennaisin ominaisuus, ja valmentajan ja urheilijan välinen suhde on kaikkein tärkein suhde urheilijan motivaation ja suorittamisen kannalta (Marcone, 2017). Motivaatio voi syntyä hyvin eri tavoin, mutta kuitenkin joko sisäisten tai ulkoisten tekijöiden vuoksi. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi sisäinen palo, kannustamisen vaikutus, ulkoisen tekijän määrittelemä palkkio, tai esimerkiksi johdattelun kautta tapahtuva motivointi (Deci & Ryan, 2000;

Hakkarainen, K, 2000). Motivaatio saattaa välillä vaatia ulkoista tekijää, sillä pelkkä sisäinen motivaatio ei välttämättä aina kannattele läpi haasteiden (Kim ym., 2018). Ulkoisen motivaation kohdalla olennaista on vuorovaikutuksen laatu (Cavanagh, 2012; Vehviläinen, 2004). Palautteen antaminen ja yrittämisen huomioiminen on tärkeä osa motivaatiota (Deci & Ryan, 2000). Deci ja Ryan nostavat esiin motivaation suurimpina tekijöinä yhteenkuuluvuuden, autonomian ja kyvykkyyden. Näihin osatekijöihin tiivistyy pitkälti myös valmennuksen ja opettamisen ideologia.

Yhteenkuuluvuus luokassa lisää oppimismotivaatiota ja vaikuttaa positiivisesti esimerkiksi ryhmätyöskentelyyn, ja tätä kautta oppimistuloksiin (Dannels, 2001; Vehviläinen, 2004). Samanlainen merkitys yhteenkuuluvuudella on myös joukkueurheilussa, sillä se luo osaltaan parempaa ryhmähenkeä, mikä luo kannustavan ja kehittävän ilmapiirin harjoitteluun ja pelaamiseen (Kim ym., 2018; Carron ym., 2005). Urheilijan menestyksen kannalta on olennaista, kuinka valmentaja pystyy kehittämään omia motivointi- ja vuorovaikutuskeinojaan, sillä ilman niitä urheilijan suoritukset eivät tule olemaan kilpailutilanteissa optimaalisella tasolla (Marcone, 2017). Motivaation merkityksen tiivistää artikkelissaan Bergner (1998) toteamalla, että valmentajan tehtävä on auttaa urheilijoita ymmärtämään se, että saavuttaakseen omat päämääränsä heidän tulee antaa täysi panoksensa joukkueen eteen. Bergner määrittelee joukkueen merkityksen olevan välttämätön tavoitteiden saavuttamiseksi myös yksilötasolla, ja hyvän joukkueen toimivan myös motivaattorina. Bergner (1998) tarkastelee yhteisöllisyyden merkitystä motivaatiolle myös opettajan ja koulumaailman kautta. Hänen mukaansa sama ilmiö on nähtävissä myös koulussa tutkimusten kautta, missä koulua inhonneet ja heikolla minäpystyvyydellä varustetut oppilaat ovat saaneet parempia oppimistuloksia kasvaneen motivaation kautta. Motivaatio on syntynyt opettajan panostettua oppilaan kuulumisvuudentunteeseen, ja tämän yksilölliseen huomioimiseen.

Autonomian merkitys motivaatiolle on olennainen, sillä kun ihmi-

nen kokee olevansa itse ohjaksissa omien valintojensa osalta ja seuraa omia mielenkiinnonkohteitaan, hän motivoituu sisäisesti, mikä luo positiivisen kierteen kehittymisen kannalta (Deci & Ryan, 2000; Hakkarainen, 2000). Tämä ilmiö on mahdollista liittää niin urheiluun kuin myös koulussa oppimiseen, sillä molemmissa on tärkeää, että urheilija tai oppilas löytää omat motivaatiotekijänsä ja tuntee olevansa itse keskeisessä osassa omassa oppimisessaan (Carron ym., 2005). Kyvykkyys synnyttää Decin ja Ryanin (2000) mukaan sisäistä motivaatiota, sillä jos henkilö kykenee selviytymään riittävän haastavista tehtävistä, hänen minäpystyvyytensä kehittyy ja hän todennäköisemmin motivoituu myös jatkossa. Omien kykyjen tunnistaminen ja kehittymisen tunne kehittävät taitoja entisestään, sillä motivoituminen synnyttää positiivisen kierteen (Adegbesan ym., 2014; Cavanagh, 2012).

1.3 Vuorovaikutus

Vuorovaikutuksen määritelmä on laaja, mutta Burleson (2008) määrittelee sen tilannesidonnaiseksi sosiaalseksi prosessiksi, jossa ihmiset yrittävät saavuttaa omat sosiaaliset tavoitteensa toisten ihmisten kanssa. Jo kauan sitten urheilua on pidetty tärkeänä vastavetona muille riskitekijöille, joilla lapsi tai nuori muuten vapaa-aikansa täyttäisi (Cabral ym., 2003). Kuten opettajuudessaakin, myös valmentamisessa vuorovaikutus on keskeinen osa jokapäiväistä työtehtävää- ja roolia. Vuorovaikutus auttaa luomaan urheilumaailmassa positiivista joukkuekulttuuria, jossa jokainen kokee olevansa tärkeä osa suurempaa yhteisöä (Adegbesan ym., 2014; Walberg, 1984). Vuorovaikutuksen yhteys opettamiseen ja valmentamiseen on olennainen (Adegbesan ym., 2014). Opettaminen ja valmentaminen rakentuvat vuorovaikutuksen ympärille, sillä sen kautta viestiminen ja sekä yksilön että ryhmän kehitys on mahdollista (Cabral ym., 2003). Myös tämän tutkimuksen tutkittavat nostivat vastauksissaan esiin vuorovaikutuksen ulottuvuuksia, joiden kautta he pyrkivät saavuttamaan yhdessä asetetut tavoitteet. Jos opetuksessa ja valmennuksessa pyritään pitkäjänteiseen kehitykseen, ja tavoitteena

on esimerkiksi oppimistulosten parantaminen tai uuden taidon oppiminen, vaa-
ditaan opettajalta tai valmentajalta kykyä ohjata vuorovaikutuksen keinoin op-
pijaa (Adegbesan ym., 2014). Lisäksi vuorovaikutusta hyödyntäen opettaja tai
valmentaja opettaa vuorovaikutustaitoja myös oppilaille tai urheilijoille (Burle-
son, 2008). Mannisen (2016) mukaan näiden vuorovaikutustaitojen oppimiselle
on monia uhkatekijöitä, joille nuoret altistuvat.

Nykypäivänä tällaisia uhkatekijöitä ovat lähinnä viihdeteknologia pelikonsolei-
den muodossa ja sosiaalisen median sovellukset kuten Instagram ja muut vies-
tintäsovellukset (Manninen, 2016). Ihmiset rajaavat elämäänsä paljon matkapu-
helimien ympärille, ja vuorovaikutus on siirtynyt jatkuvasti enenevässä määrin
sähköiseen muotoon. Tieteen ja teknologian kehittyessä aito ja välitön vuorovai-
kutuksen on tullut entistä tärkeämmäksi vuorovaikutuksen osalta (Manninen, 2016).
Hyvä vuorovaikutus, on se sitten sanallista tai non-verbaalista, on keskeinen te-
kijä toisen ymmärtämiselle, ja myös yhteistyön edistämiseksi (Kostiainen & Ger-
lander, 2009, Hakkarainen, 2000).

Opettajan työssä on tärkeää omata hyvät vuorovaikutustaidot (Gerlander
& Kostiainen, 2009; Laine, T, 2004). Vuorovaikutus vaatii toki aina myös toisen
osapuolen, mutta opettajalla on suuri merkitys vuorovaikutuksen kannalta ja
keskustelemaan ilmapiiriin luomisessa. Jos vuorovaikutus opettajan ja oppilaiden
välillä on toimivaa, auttaa se oppilaita oppimaan ja kasvamaan. Vuorovaikutus
mahdollistaa positiivisen oppimisen ympäristön luokkahuoneeseen (Fraser &
Walberg, 1981). Jos opettaja toimii ystävällisesti ja kunnioittavasti, sekä kannus-
tavasti opetuksessaan, se tukee oppilaan kuuluvuutta luokkayhteisöön (Gerlan-
der & Kostiainen, 2005; Laine, 2004). Lisäksi tällainen vuorovaikutus tukee oppi-
laan minäpystyvyyttä (Gerlander & Kostiainen, 2005). Minäpystyvyydellä tar-
koitetaan yksilön käsitystä omista taidoistaan ja kyvyistään (Laine, 2004). Tällai-
sessa ympäristössä oppilaat uskaltavat todennäköisemmin esittää kysymyksiä ja
osallistua keskusteluun, mikä osaltaan saattaa tehdä oppimistilanteesta motivoi-
van ja mukavamman oppilaille (Laine, 2004).

Vuorovaikutus auttaa myös opettajaa tunnistamaan, minkälaista opetusta kukakin tarvitsee (Ahmad ym., 2017; Fraser & Walberg, 1981). Yksi oppilas saattaa tarvita enemmän tukea tehtävien haastavuuden vuoksi, toinen taas enemmän ohjausta tehtävien tekemisen aloittamiseen. Kun opettaja tiedostaa ja tunnistaa oppilaiden vahvuudet ja heikkoudet, pystyy hän räätälöimään opetustapansa spesifisti ryhmän mukaiseksi yksilön ollessa keskiössä. Tällöin oppilaan on mahdollista voittaa haasteensa oppimisessa ja ulosmitata potentiaalinsa. (Ahmad ym., 2017).

Vuorovaikutuksessa merkittävässä osassa niin opettamisessa kuin valmennuksessakin on palautteen antaminen (Adegbesan ym., 2014; Wenger, E, 1999). Aikuisena työelämässä tarvitaan kykyä ottaa vastaan palautetta, niin rakentavaa kuin positiivistakin. Tämän vuoksi sitä on tärkeä opettaa vuorovaikutuksen kautta jo peruskoulussa (Dannels, 2001). Vuorovaikutuksen ollessa hedelmällistä opettajan ja oppilaiden välillä, rakentava ja välitön palaute vaikuttaa positiivisesti heidän oppimiseensa. Rakentavan palautteen myötä oppilas ei pelkästään opi mitä hänen tulisi parantaa, vaan oppilaalle sanoitetaan myös keinot tavoitteen saavuttamiseksi (Dannels, 2001). Parhaimmillaan kannustava palaute toimii motivaattorina ja ohjaa oppilasta työskentelemään ja yrittämään kovemmin tavoitteiden ja oppimistulosten saavuttamiseksi (Gerlander & Kostiainen, 2009). Oppimisympäristö on kannustavampi ja rohkaisevampi silloin, kun opettaja kykenee vuorovaikutuksen avulla rakentamaan luottavaisen suhteen oppilaisiin (Ahmad ym., 2017). Tällöin syntyy myös molemminpuolinen kunnioitus ryhmän ja opettajan välillä.

Vuorovaikutusta voi opettajana tukea monin eri keinoin. Tällaisia keinoja ovat esimerkiksi keskusteleminen isossa ryhmässä, ryhmätyöskentelyn hyödyntäminen, tai käytännönläheinen oppiminen (Gerlander & Kostiainen, 2005). Vuorovaikutus ryhmän ja opettajan välillä auttaa luomaan positiivisen oppimisympäristön, jossa oppilaat uskaltavat yrittää ja myös epäonnistua. (Ahmad ym., 2017; Wenger, E, 1999). Vuorovaikutuksen kautta opettajalla on mahdollisuus

räättälöidä opetustaan enemmän oppilaskohtaiseksi huomioiden jokaisen yksilölliset tarpeet. Kun vuorovaikutus on hedelmällistä, luokkahuoneen dynamiikka kehittyy positiiviseen suuntaan (Bucholz & Sheffler, 2009). Vuorovaikutuksen keinoin opettajan on myös mahdollista auttaa oppilaita saavuttamaan heidän tavoitteensa ja potentiaalinsa oppijoina, sekä ohjata heitä elämänaikaiseen oppimiseen.

Opettajan työssä vuorovaikutus on keskeisessä roolissa, mutta se ei ole itsestäänselvyys ryhmän kanssa toimiessa (Bucholz & Sheffler, 2009). Koska opettajan tulee tuntea oppilaat ja heidän yksilölliset tarpeensa oppimisen kannalta, sen hallitseminen ja toteuttaminen ei ison ryhmän kanssa toimiessa ole aina välttämättä yksinkertaista (Kanerva, 2022).

On muistettava, että vaikka vuorovaikutuksella on merkittävä vaikutus oppilaiden oppimismotivaatioon, voi oppilaiden oppimismotivaation ylläpitäminen olla haasteellista (Bucholz & Sheffler, 2009). Oppilaat ovat yksilöitä ja pitävät eri oppiaineista, jolloin motivointi voi olla vaikeaa epämieluisen oppiaineiden osalta. Oppilaan motivaatio koostuu monista tekijöistä, joista osaan opettaja ei suoraan pysty vaikuttamaan, kuten esimerkiksi huonoihin yöuniin tai kodin riitilanteisiin. (Bergner, 1998).

Valmentajana vuorovaikutus on välttämätöntä joukkueen kanssa toimiessa (Fletcher & Hanton, 2003). Joukkuekilpaurheilussa lähtökohtaisesti myös tuloksella on merkitystä tavoitteiden ja menestyksen näkökulmasta. Valmentajan täytyy kyetä kommunikoimaan selkeästi ja toimivasti urheilijoiden kanssa luottamussuhdetta rakentaakseen (Fletcher & Hanton, 2003).

Opetuksessa ja joukkueurheilussa vuorovaikutuksen merkitys positiivisen kulttuurin luomisessa on merkittävä (Adegbesan ym., 2014; Wenger, E, 1999). Kun valmentaja toimii vuorovaikutuksessa pelaajien kanssa kannustavasti ja kunnioittavasti, kehittää se yhteisöllisyyden tunnetta ja luo pelaajille kuulumisen tunnetta joukkueeseen. Tämän myötä pelaajat uskaltavat kommunikoida valmentajan kanssa rohkeammin valmentajan auktoriteettiasemasta huolimatta. Li-

säksi he uskaltavat kysyä kysymyksiä, jakaa omia ajatuksia ja nostaa esiin mahdollisia huolenaiheita. Tällainen avoin ympäristö, joka muotoutuu hyvän vuorovaikutuksen myötä, on kasvualusta niin pelaajien kuin valmentajan ja joukkueen kasvamiselle ja kehittymiselle (Adegbesan ym., 2014).

Sen lisäksi, että hyvä vuorovaikutussuhde valmentajan ja pelaajien välillä luo avoimemman ilmapiirin, auttaa se myös pelaajia kehittymään kohti parempia suorituksia (Chase & Martin, 2013). Valmentajan tulee antaa palautetta ja kehittäviä ohjeita, jotka auttavat pelaajaa kehittämään omia taitojaan. Kun valmentaja osaa sanoittaa oikealla ja kunnioittavalla tavalla pelaajan vahvuudet ja heikoudet sekä kehityskohteet, on valmentajalla mahdollisuus auttaa pelaajaa saavuttamaan oman potentiaalinsa (Chase & Martin, 2013). Urheilijat, jotka saavat palautetta ja tukea valmentajiltaan, sitoutuvat todennäköisemmin kovaan harjoitteluun ja haluavat kehittää taitojaan ja ominaisuuksiaan (Chase & Martin, 2013). Vuorovaikutuksen ja palautteen antamisen hyödyntäminen valmennuksessa ovat näin ollen urheilijan kehittymisen kannalta tärkeitä (Cabral ym., 2003).

Vuorovaikutuksen avulla ja pelaajia ymmärtämällä valmentaja pystyy räätälöimään harjoitteita yksilölliset tarpeet huomioon ottaen (Cabral ym., 2003). Jalakapallossa ja jääkiekossa joukkueen sisällä on erilaisia pelipaikkoja ja -rooleja, joiden kautta yksilölle on mahdollista luoda hänen tarvitsemia harjoitteita. Lisäksi saman roolin pelaajat voivat harjoitella eri asioita, pelillisiä tai henkisiä. Kun valmentaja osaa keskustella avoimesti pelaajien kanssa, hän oppii samalla pelaajien kyvyistä, oppimistyylistä ja haasteista. Lisäksi valmentaja kykenee vuorovaikutuksen ja yksilöntuntemuksen kautta tunnistamaan, millä keinoin pelaajaa on mahdollista parhaiten motivoida (Hanton & Fletcher, 2003). Tällä tavoin valmentaja auttaa pelaajia kehittymään ja saavuttamaan heidän henkilökohtaiset tavoitteensa (Chase & Martin, 2013).

Vuorovaikutuksen merkitys on suuri erilaisten taitojen kehitykselle ja sen myötä valmentajan ja pelaajien välille syntyy luottamuksen ja kunnioituksen ilmapiiri (Hanton & Fletcher, 2003). Pelaajat, jotka luottavat valmentajaansa myös

todennäköisesti ottavat valmentajaltaan palautetta ja neuvoja avoimemmin vastaan. Tämä auttaa heitä kehittymään urheilijoina entisestään (Chase & Martin, 2013). Tämä luo parhaimmillaan positiivisen kierteen, jossa valmentajan pelaajille osoittama kunnioitus saattaa nostaa pelaajien itseluottamusta ja itsetuntoa, mikä taas voi näyttäytyä laadukkaampana ja parempana suoriutumisenä harjoituksissa tai peleissä. On hyvä muistaa, että valmentaja ei yksin voi luoda toimivaa vuorovaikutussuhdetta ja kannustavaa ilmapiiriä, vaan siitä osansa kantaa myös sekä joukkueen pelaajat että muut joukkueen toimijat. Valmentaja voi kuitenkin omalla toiminnallaan ja sitoutumisellaan luoda esimerkin siitä, minkälaisen toimintaympäristön hän haluaa joukkueeseen luoda ja minkälaista toimintaa joukkueen arjessa vaalia (Adegbesan ym., 2014).

Valmentajan ollessa aktiivisesti vuorovaikutuksessa urheilijoiden kanssa he pystyvät takaamaan urheilijoille myös henkistä ja emotionaalista tukea urheilijan sitä tarvitessa (Chase & Martin, 2013; Cranmer, 2016). Tällainen tuki voi olla hyvin moninaista ja sisältää monia eri ominaispiirteitä. Valmentaja voi tarjota pelaajalle kannustusta ja ohjeistusta pelaajan kokiessa vaikeuksia tai epävarmuuden tunteita vastoinkäymisten tapahtuessa. Kun urheilija kokee valmentajan aidosti välittävän hänestä myös ihmisenä ja olevan hänen tukenaan joka tilanteessa, hän todennäköisemmin myös pystyy kohtaamaan vastoinkäymiset helpommin ja pääsee niistä nopeammin yli (Adegbesan ym., 2014; Walberg, 1984).

1.4 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää opettamista ja valmentamista ilmiöinä vuorovaikutuksen näkökulmasta, sekä löytää mahdollisia yhtäläisyyksiä näiden kahden työtehtävän ja roolin välillä. Tavoitteenani on löytää tätä kautta mahdollisia uusia apukeinoja motivointiin ja vuorovaikutukseen opettajille, jotka toimivat valmentajina tai aikovat suunnata mahdollisesti valmennusuralle työnsä ohella. Kilpaurheilu jo pelkästään terminä herättää monenlaisia tunteita

(Niskanen, 2022). Se saattaa synnyttää ihmisessä negatiivisia tunteita tai ajatuksia, ja toisaalta taas kilpaurheilu on jollekin mielekästä ja elämään sisältöä tuovaa tekemistä. Kilpaurheilu on toisaalta tie oman maksimaalisen huippunsa tavoitteeseen, ja osa ihmisistä kokee kilpailun ylipäättään tarpeettomana ja kielteisenä asiana. Kilpaurheilu on nimensä mukaisesti kilpailua, eli kilpailussa on voittaja, ja häviöjä. Valmentajien rooli on nähty usein autoritäärisenä ja toiminta on mielletty valmentajalähtöiseksi (Niskanen, 2022). Samaan aikaan opetusta on pyritty viemään enemmän oppilaan omaan oivaltamiseen, pois päin opettajalähtöisyydestä (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Kaiken oppimisen ja kehittymisen keskiössä on vuorovaikutus. Vaikka kilpaurheilu ja koulussa toimiminen eivät suoranaisesti ole rinnastettavissa toisiinsa, on niissä paljon yhtäläisyyksiä jo pelkästään valmentajan ja opettajan vuorovaikutuksen merkityksen vuoksi. Tässä viitekehyksessä on täysin perusteltua sanoa, että opettajan työnkuva on hyvin samankaltainen kuin kilpaurheilujoukkueen valmentajan toimenkuva. On luonnollista nähdä koulumaailman ja kilpaurheilun olevan suhteellisen kaukana toisistaan, mutta toimintaympäristönä ja valmentajan ja opettajan roolia vertailtaessa tuo ero kapenee merkittävästi.

Tutkimuskysymyksinä tässä tutkimuksessa käytän seuraavia kysymyksiä;

1. Mitä yhtäläisyyksiä kilpaurheilujoukkueen valmentamisessa ja luokan opettamisessa on vuorovaikutuksen ja motivaation näkökulmasta?
2. Mitä eroavaisuuksia kilpaurheilujoukkueen valmentamisessa ja luokan opettamisessa on vuorovaikutuksen ja motivaation näkökulmasta?

Näiden kysymysten avulla pyrin ymmärtämään ja avaamaan paremmin, miten valmentajat, jotka myös työskentelevät opettajina, toimivat vuorovaikutuksen ja motivoinnin osalta ryhmän kanssa valmentaessaan, ja opettaessaan. Pyrin selvittämään, nojaavatko he samoihin vuorovaikutuksen keinoihin ympäristön vaihtuessa, vai eroavatko esimerkiksi motivaatiokeinot toisistaan. Koska tutkimustietoa ei varsinkaan Suomessa ole hirveästi saatavilla, haluan tutkimuksellani tuottaa uutta tietoa valmentajien ja opettajien avuksi omaan työskentelyyn ja

mahdollisesti löytämään uusia vuorovaikutuksen keinoja opettamiseen ja valmentamiseen.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämä tutkimus on tutkimusotteeltaan laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin haastattelemalla luokanopettajan virassa toimivia opettajia, jotka siviilityönsä lisäksi valmentavat tai ovat valmentaneet kilpaurheilujoukkuetta. Tutkimusote tutkimuksessa oli luonteeltaan fenomenologis- hermeneuttinen, mikä tarkoittaa sen kehittäjän Edmund Husserlin mukaan sitä, että pyrkimyksenä on kuvata asioita sellaisena, kun ne ovat (Husserl, 1965). Valitsin tämän tutkimusotteen siksi, että tämän tutkimusotteen avulla pyritään nostamaan esiin tutkittavien omia käsityksiä ja kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä (Husserl, 1965).

2.1 Tutkimuskonteksti

Kuten aikaisemmin olen todennut, opettaminen ja valmentaminen ovat monelta osin samankaltaisia tehtäviä, vaikka lähtökohtaisesti emme aina niin osaisi ajatella. Molemmissa ilmiöissä keskiössä on yksilön ja ryhmän opettaminen ja kehittäminen. Valmentajan ja opettajan tavoitteena on opetettavan tai valmennettavan taitojen kehittäminen ja tiedon, sekä ymmärryksen lisääminen (Kostiainen ym., 2009; Chase & Martin, 2013). Kaiken keskiössä, niin valmentamisessa kuin myös opettamisessa on vuorovaikutus (Kostiainen ym., 2009; Chase & Martin, 2013; Cranmer, 2016). Ilman selkeää ja avointa kommunikointia on lähes mahdotonta muodostaa yhteyttä oppilaisiin tai valmennettaviin, tai luoda keskustelevaa ilmapiiriä (Turunen, 2016; Cranmer, 2016). Vaikka suomalaisessa koulumaailmassa ja oppimisajattelussa on siirrytty vanhanaikaisesta ja perinteisestä opettajälähtöisyyden mallista kohti oppilas- ja ilmiölähtöistä oppimista, on lähtökohta usein opetukselle silti edelleen se, että opettaja nähdään tiedon antajana, tai ainakin sitä kohti ohjaavana ja opastavana auktoriteettina (Parkkonen,

2008). Luokkahuone on usein perusopetuksessa sama, tuttu ja turvallinen strukturoitu oppimisympäristö, missä jokaisella on oma istumapaikka. Arki noudattelee pitkälti muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta samaa kaavaa lukujärjestyksen mukaisesti. Opettamispäätavoite on mahdollistaa oppiminen jokaisen oppilaan tarpeet huomioiden, ja saada oppilaat ymmärtämään tietyt keskeiset asiat opetettavista sisällöistä eri oppiaineissa (Gerlander & Kostiainen, 2005). Kuten todettua, urheilujoukkueen valmentamisessa keskiössä on yksilön ja joukkueen kehittyminen kohti sovittuja tavoitteita, joka lähtee yksilön taitojen ja ominaisuuksien kehittämistä. Valmentamisessa on samankaltaisia piirteitä kasvatuksen suhteen kuin koulumaailmassakin, mutta ilman oppiaineiden tuomaa lähtökohtaa.

Opettajan työnkuva on oppiaineiden ja yleisen pedagogiikan monipuolisuuden vuoksi vielä valmentamista isompi kokonaisuus. Integroimalla ja liittämällä tieteen filosofian periaatteita opetukseen opettajat voivat edistää kriittistä ajattelua, tutkimuspohjaista oppimista, objektiivisuutta, kulttuurista osallistamista ja eettisiä näkökohtia (Kostiainen ym., 2009).

2.2 Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusaineisto

Tutkimusta varten olen haastatellut kahdeksaa virassa olevaa ja pätevää peruskoulun opettajaa, jotka lisäksi valmentavat kilpaurheilujoukkuetta joko SM- tasolla, tai nuorten SM- tasolla opettajan työn ohella. Olen rajannut valmentajat pelkästään kilpaurheilun parissa toimiviin valmentajiin, sillä tavoitteellisuutta ohjaa tiukempi ote myös vuorovaikutuksen kannalta. Tässä tutkimuksessa haastateltavilla oli eri lajien valmennusosaamista, sillä haastateltavia löytyi kilpajoukkueen päävalmentajan pesteistä salibandyn, pesäpallon, ja jalkapallon, sekä lentopallon parista.

Jokainen tutkittava valmensi tutkimushetkellä kilpaurheilujoukkuetta, eli he olivat aktiivisesti mukana myös valmennustyössä. Tämä takasi sen, että

tutkittavat pystyivät vastaamaan haastattelukysymyksiin mahdollisimman tuoreiden henkilökohtaisten kokemusten kautta, eikä vuorovaikutustilanteista ollut kulunut liikaa aikaa. Kaikki tutkittavat olivat koulutukseltaan maistereita ja opiskelleet opettajan pätevyyden. Tutkittavia en henkilökohtaisesti tuntenut erityisen hyvin, mutta itselläni oli muutamia urheiluvalmentajia, joiden tiesin työskentelevän myös opettajina. Ensimmäisiltä haastateltavilta, jotka tiesin jo entuudestaan urheilun kautta, sain vinkkiä muista haastateltavista, joten tutkittavat valikoituivat lumipallomenetelmän avulla. Lumipallomenetelmässä tutkittavat nimeävät uusia tutkittavia (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tämä helpotti tutkittavien valintaprosessia, sillä tällä tavoin opettajien, jotka toimivat myös kilpajoukkueen valmentajana, etsimiseen ei mennyt liikaa aikaa.

2.3 Tutkimusaineiston keruu

Aineiston kerääminen tapahtui sähköisesti syys - lokakuussa 2023. Aineistonkeruu tapahtui haastattelemalla. Ensimmäisellä haastattelukierroksella lähetin viiden haastattelukysymyksen mittaisen sähköpostin jokaiselle tutkittavalle. Saatuani kaikilta vastaukset, toteutin toisen haastattelukierroksen. Tällä kertaa esitin tutkittaville tarkentavia kysymyksiä heidän aikaisempien vastaustensa pohjalta. Lähetin sähköpostin jokaiselle tutkittavalle ilman, että haastateltavat näkivät, kenelle sähköposti oli lähetetty. Näin pystyin vahvistamaan tutkittavien yksilönsuojaa. Haastattelusähköpostiin liitin tietosuojailmoituksen, josta käy ilmi, milloin aineisto poistetaan ja mihin tarkoitukseen tietoja kerätään. Jokaisen tutkittavan osalta aineistoa kertyi noin pulitoista sivua, eli aineiston määrä yhteensä oli hieman vajaa viisitoista sivua. Aineistonkeruun jälkeen analysoin tutkittavien vastaukset. Haastattelukysymykset olivat seuraavat:

1. Millä tasolla valmennat tällä hetkellä/olet valmentanut viimeksi (juniorit,SM-taso..)

2. Opetatko tällä hetkellä ala -vai yläkoululla?
3. Minkälaisia motivointikeinoja käytät valmentajana? Entä opettajana?
4. Kuinka paljon keskityt palautteenantotapaan valmentajana? Eroaako palautteen antaminen opettajana jotenkin tästä?
5. Pyritkö valmentajana keskustelemaan lähestymistapaan ja dialogisuuteen urheilijoiden kanssa? Entä opettajana oppilaiden kanssa?

Jatkokysymykset olivat erilaiset riippuen tutkittavien aikaisemmista vastauksista. Osalla jatkokysymykset painottuivat enemmän vuorovaikutukseen palautteenannon vaiheessa. Toisilta pyysin tarkentavia vastauksia heidän näkemysinsä motivaation merkityksestä. Vaikka viides kysymys oli asetelmaltaan kyllä tai ei- tyylinen, sain hyvin avoimia ja laajoja vastauksia kaikilta tutkittavilla. Aineiston kerääminen tapahtui sähköisesti haastateltaville lähetetyllä sähköpostilla, jossa haastattelukysymykset ovat liitettynä. Koska haastateltavilla on työkiireiden lisäksi valmennustehtäviä, koin heille helpommaksi ja vähemmän aikaa vieväksi keinoksi suorittaa haastattelut sähköisesti, kuin kasvotusten, jolloin aikataulujen yhtensovittaminen olisi voinut olla selvästi haastavampaa. Aineiston lukemisen ja läpikäynnin jälkeen sisällöt ja rakenteet eritellään vastaussisältöjen mukaan.

2.4 Aineiston analyysi

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus ja tutkimusotteeltaan fenomenologishermeneuttinen ja analyysimenetelmäksi valitsin aineistolähtöisen teemoittelun. Teemoittelun avulla aineistosta on mahdollista nostamaa esiin tutkimuskysymysten kannalta oleelliset teemat, joita tutkimuksessa käsitellään tarkemmin (Eskola & Suoranta, 2008; Alasuutari, 2019). Keräämäni aineiston avulla pyrin vastaamaan kahteen tutkimuskysymykseen: Mitä yhtäläisyyksiä kilpaurheilujouk-

kueen valmentamisessa ja luokan opettamisessa on vuorovaikutuksen ja motivaation näkökulmasta, ja mitä eriävyyksiä kilpaurheilujoukkueen valmentamisessa ja luokan opettamisessa on vuorovaikutuksen ja motivaation näkökulmasta. Analyysiyksiköksi määrittyi haastateltavien opettajien antamat vastaukset haastattelukysymyksiin. Haastateltavien vastaukset sain sähköpostilla, ja pelkistin laajoja vastauksia tarvittaessa yksinkertaisempaan muotoon, sisällön pääkohtiin puuttumatta. Esimerkiksi jos tutkittava oli avannut laajalti omia konkreettisia vuorovaikutuskeinojaan vaikkapa harjoitusten muodossa, poimin vuorovaikutuksen kannalta keskeiset piirteet vastauksesta. Teemoittelun käyttämisessä yleistä on, että tuloksien ja teemojen käsittelyssä nostetaan esiin sitaatteja aineistosta, jolla pyritään antamaan selkeämpi kuva teemoittelusta lukijalle (Eskola & Suoranta, 2008; Hirsjärvi & Hurme, 2015). Sitaatteja hyödynnetään myös tämän tutkimuksen tuloslukuissa. Vastaukset purettuani aloin yhdistellä tutkittavien vastauksia muodostaen kokonaiskuvaa heidän kokemuksistaan valmentamisen ja opettamisen vuorovaikutuksen yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista. Analyysi oli puhtaasti aineistolähtöinen. Aineistossa esiin nousi kaksi selkeää teemaa, vuorovaikutus ja motivaatio. Siksi nämä teemat ovat avainkäsitteet tutkimuksessa.

2.5 Eettiset ratkaisut

Tutkimus suoritettiin sähköisesti, lähettämällä kysymykset jokaiselle tutkittavalle erikseen sähköpostilla. Tutkittavat eivät tienneet, keille muille haastattelu-pyyntö on mennyt, eivätkä nähneet missään vaiheessa toistensa vastauksia. Jokainen tutkittava sai liitteenä myös tietosuojailmoituksen, josta kävi ilmi kauanko tietoja säilytetään ja että vastaukset raportoidaan tutkimuksessa niin, ettei vastaaja pysty tunnistamaan. Aineisto säilytettiin tutkimuksen loppuun asti, jonka jälkeen aineisto hävitettiin tietoturvallisesti. Tutkijana en tuntenut tutkittavia juurikaan henkilökohtaisesti, joskin urheilua seuraavana tiesin heidän valmentaja- ja opettajataustansa, minkä myötä tutkittavien valikointi tapahtui. Ai-

neiston säilytys tapahtui kryptatulla muistitikulla, mistä aineisto lopuksi poistettiin. Jokainen tutkittava antoi suostumuksensa tietojen ja vastausten käsittelyyn vastaustensa yhteydessä.

3 TULOKSET

Tuloksissa käydään läpi ensimmäisessä alaluvussa tutkittavien vastauksista esiin nousseet yhteneväisyydet opettajan ja valmentajan vuorovaikutuksen välillä. Toisessa alaluvussa puretaan vastauksissa ilmenneet eroavaisuudet kyseisten toimenkuvien vuorovaikutuksen välillä.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksen koski vuorovaikutuksen ja motivaation yhtäläisyyksiä valmentajan ja opettajan roolissa. Vastauksissa korostui ennen kaikkea vuorovaikutuksen tärkeys niin opettajan työssä, kuin myös valmentajana.

Toinen tutkimuskysymys koski mahdollisia eroavaisuuksia, joita valmentajan ja opettajan roolissa ilmenee vuorovaikutuksen ja motivaation osalta. Tutkittavat nostivat vastauksissaan esiin hieman erilaisen tulokulman vuorovaikutustaitojen työstämiseen opettajuuden ja valmentamisen välillä. Opettajan työssä kaikki tutkittavat kokivat, että oppilaiden vuorovaikutustaitojen opettaminen ja kehittäminen on keskeistä peruskoulun arjessa, mutta valmentajaessa urheilijoiden vuorovaikutustaitoja saatetaan kehittää hieman urheilun varjolla ja eräänlaisena ”sivutuotteena”.

3.1 Vuorovaikutuksen ja motivaation yhtäläisyydet kilpaurheilujoukkueen valmentamisessa ja peruskoulun opettajana

Vuorovaikutuksen merkitys. Tutkittavat korostivat vastauksissaan vuorovaikutuksen merkitystä osana opettamista ja valmentamista. Yksi tutkittavista totesi vuorovaikutuksen olevan valmentajana läsnä ennen kaikkea urheilijan kanssa kommunikoinnissa silloin, kun halutaan antaa palautetta joko kehittävästä näkökulmasta, tai positiivisen vahvistamisen vuoksi. Motivointi on tällöin vuorovaikutuksen ydin, samalla tavoin kuin opettajanakin.

Urheilijan ja oppilaan kanssa tulee käydä tarkasti läpi, mitkä ovat tavoitteet ja miten niihin päästään. Jokaisen urheilijan ja oppilaan kohdalla on tärkeää tunnistaa ne keinot, millä on mahdollista motivoita parhaiten. -Haastateltava 1

Vuorovaikutuksen keinot. Konkreettisia vuorovaikutuksen keinoja osa tutkittavista avasi hyvinkin laajalti sekä opettajuuden että valmentamisen näkökulmasta. Vastauksissa tuotiin esiin paljon erilaisia harjoitteita, joilla vuorovaikutusta ryhmän kanssa voidaan kehittää. Esimerkiksi kaksi pesäpallovalmentajaa mainitsivat riittävän selkeän sanallistamisen keskeisenä tekijänä ohjeidenannossa opettajan ja valmentajan roolissa. Jos opettajan ja valmentajan ohjeistus siitä mitä ollaan tekemässä ja mihin tähdätään ei ole riittävän selkeä ja ytimekäs, ei lopputuloskaan todennäköisesti ole toivotunlainen.

Ollaan sitten vetämässä treenejä tai pitämässä matikan tuntia, niin jos et osaa avata selkeän lyhyesti ja napakasti tavoitetta ja mitä tapahtuu seuraavaksi, ei tekemisen laatu ole hyvää. Toiminta menee todennäköisesti sekavaksi eikä täytä toivottua tavoitetta. Siksi opettajana ja valmentajana on tärkeää miettiä paras tapa tuoda viesti ulos sanallisesti jo etukäteen valmistautuen. -Haastateltava 2

Viestin sanallistamisen ja tyylin lisäksi isossa roolissa opettajana ja valmentajana on tavoite, mihin vuorovaikutuksella pyritään. Yläkoulussa opettava pesäpallovalmentaja koki, että hänen pyrkimyksensä sekä valmentajana, että arjessa

opettajana on tarjota oppilaille vuorovaikutuksen avulla niin sanottuja ”ahaaelämyksiä”, eli onnistumisen tunteita ja omia oivalluksia. Tavoitteiden asettelu ja sanallistaminen nousi jokaisella tutkittavalla vastauksissa esiin. Jalkapallovalmentaja toi yhtäläisyyksien osalta vastauksessaan esiin myös ryhmänhallinnan keinot ja yhteiset säännöt joukkueessa, tai luokkayhteisössä.

Ryhmänhallinta opettajana ja valmentajana on tärkeää. Näen tärkeänä osana ryhmänhallintaa ja vuorovaikutusta myös yhteisten sääntöjen luomisen. Joukkueessa nämä ovat ehkä enemmän vaikkapa myöhästelyyn tai tekemisen laatuun liittyviä, mutta myös toisten kunnioitusta ja käytöstapoja sisältäviä sääntöjä. Niitä haluan vaalia ainakin itse opettajana ja valmentajana. -Haastateltava 3

Vuorovaikutus aiemmin ja nykyään. Yhteinen näkökulma kaikilla tutkittavilla oli myös selkeä muutos niin urheilu- kuin myös koulumaailmassa siinä, miten vuorovaikutus nähdään ja kuinka tärkeänä se koetaan. Kuten aikaisemmin totesin, valmentaja- ja opettajalähtöisesti toiminnasta on tietoisesti haluttu päästä pois, ja sen toivat esiin myös tutkittavat vastauksissaan. Yläkoulussa opettava pesäpallovalmentaja vertasi vastauksessaan nykyistä valmennus- ja opetuskulttuuria oman nuoruutensa vastaaviin, jolloin koulussa ainoastaan kirjoitettiin vihkoon muistiinpanoja ja opettaja puhui ilman tietoista dialogisuuteen pyrkimistä. Hän muisteli myös oman pelaajauransa olleen vielä valmentajalähtöistä valmennusta, missä valmentaja kertoi, miten toimitaan. Omaan valmennukseen tutkittava on halunnut tuoda enemmän keskustelevaa ilmapiiriä, missä myös urheilijoita osallistetaan esimerkiksi pelitaktiikoiden suunnittelussa. Opettajana hän kertoi nojaavansa paljon keskustelu- ja ryhmätyöskentelyyn. Moni tutkittavista korosti vastauksissaan myös valmennusotteen siirtyneen vielä enemmän viime vuosina vuorovaikutukseen keskittyvään ja pelaajalähtöiseen suuntaan.

Koulumaailmassa oppilaslähtöisyydestä on puhuttu jo pidempään ja vuorovaikutus on nykyopetuksessa keskeistä, kun ei toimita enää samalla tavoin opettajalähtöisesti. Samaan suuntaan ollaan menossa myös joukkueurheilussa, pelaajalähtöinen ja keskusteleva valmennusote on kaiken a ja o. -Pesäpallovalmentaja/Yläkoulun opettaja.

Pyrin ottamaan pelaajien mielipiteitä huomioon kysymällä harjoituksissa ja puhelimitse mielipiteitä pelistrategiaan. Oppilailta taas pyydän palautetta oppitunnista tunnin lopussa, ja aloitan tunnit usein keskustelemalla, mikä osaltaan avaa oppitunnin ilmapiiriä. -
Haastateltava 6

3.2 Vuorovaikutuksen ja motivaation erot kilpaurheilujoukkueen valmentamisessa ja peruskoulun opettajana

Palautteenanto eri toimintaympäristöissä. Tutkittavat purkivat hyvin vastauksissaan opettajuuden ja valmentamisen yhtäläisyyksiä, kuten myös eroavaisuuksia mitä vuorovaikutuksen suhteen opettajuudessa ja valmentamisessa on. Toimintaympäristöllä on oma vaikutuksensa, vaikka kuten aikaisemmin on todettu, lähtökohdista huolimatta urheilu- ja koulumaailma eivät ole niin kaukana toisistaan kuin voisi aluksi kuvitella. Kuitenkin tietyissä toimintatavoissa näkyy, että urheilussa tavoitteet ovat yksilöllisiä ja mahdollisesti myös tuloskeskeisiä, toisin kuin koulussa. Yläkoulussa opettava pesäpallovalmentaja koki, että toimintaympäristö vaikuttaa siihen, painottuuko palaute enemmän yksilö- vai ryhmäpalautteeseen.

Tottakai myös opettaja annan palautetta koko ryhmälle, esimerkiksi hiljaisesta työskentelystä, mutta näen koulumaailmassa palautteen painottuvan enemmän yksilöpalautteeseen. Valmentamine koostuu kuitenkin enemmän joukkueen palautteenannosta. -
Haastateltava 4

Toimintaympäristön vaikutus nousi esiin myös jalkapallon puolelta, missä yläkoulussa opettava jalkapallovalmentaja totesi palautteen antamisen eroavan tyyliltään koulun ja urheilujoukkueen välillä, kun urheilussa puhutaan tavoitteellisesta toiminnasta. Vastauksessa esiin nousi palautteen suoruus, joka voi olla valmentaja kaunistelemattomampaa kuin opettajana palautetta antaessa. Samoilla linjoilla oli myös toinen tutkittava.

Urheilujoukkueen toiminta on siinä mielessä erilaista, että tavoitteellisessa ympäristössä halutaan kehittyä joukkueena, ja yksilöinä, joilla on omat henkilökohtaiset tavoitteensa. Tämä mahdollistaa myös suuremman palautteen antamisen, sillä kaikki ovat omasta tahdostaan toiminnassa mukana. Koulussa palautteen täytyy olla paljon suodatetumpaa ja harkitumpaa. -Haastateltava 7

Pelkästään urheilun tavoitteellisuus ja omasta halusta mukana oleminen verrattuna koulumaailmaan ei ole ainoa eroavaisuuksia tarjoava tekijä opettamisen ja valmentamisen välillä, kun tarkastellaan motivointikeinoja. Myös sillä, minkälaisia yksilöitä opetat tai valmennat, on merkitystä motivoinnin ja palautteen antamisen kannalta. Tätä alleviivasivat vastauksissaan moni tutkittava. Erityisesti koulumaailmassa on tärkeää antaa positiivinen ja kannustava palaute välittömästi hetkessä, sillä se vaikuttaa usein silmännähdyn oppilaan motivaatioon jatkossa. Näin asian koki yksi haastateltavista, joka mainitsi ymmärtäneensä työvuosien ja valmennuskokemusten karttuessa kannustavan ilmapiirin merkityksen vielä tärkeämmäksi kuin nuorempana. Toisella haastateltavalla oli syvälinen näkemys siihen, miten oppilasaines vaikuttaa palautteenantoon ja motivoitiin.

Urheilijalla on usein sisäinen halu kehittyä ja harrastaa. Oppilailta olen havainnut viime vuosina todella paljon itsetunto-ongelmia ja huonommuuden tunnetta, kun onnistumisia ei koulussa välttämättä hirveästi tule, tai niitä ei osata itsessään tunnistaa. Oman viestin ja kannustavan palautteen antaminen urheilijalle on helpompaa, sillä he ymmärtävät ja näkevät sen itsessään. Sen päälle on helpompaa rakentaa lisää uusia juttuja, kun taas oppilas, joka ei sisäistä, että hän olisi onnistunut jossain, ei saa jatkossakaan positiivisesta palautteesta välttämättä samalla tavoin irti. -Haastateltava 3

Motivointi opettajana nuorten kanssa työskenneltäessä voi olla melko haastavaakin, sillä heidän itsetuntonsa voi olla matalalla. Urheilijoilla minäpystyvyys on vahvempaa, mikä helpottaa myös motivointia, jota ei tarvitse alleviivata samalla tavoin kuin oppilaille. -Haastateltava 5

Yhdistävä tekijä kaikkien tutkittavien vastauksissa oli se, että urheilulajista huolimatta vuorovaikutuksen ja motivaation merkitys urheilijoiden kanssa koettiin samalla tavalla merkittäväksi kuin oppilaidenkin kanssa. Lisäksi tavoitteellisen

urheilun ei nähty eroavan oppilaiden kanssa työskentelystä merkittävästi vuoro-vaikutuksen tai motivoinnin osalta, vaikka osa tutkittavista mainitsikin vastauksissaan urheilussa tuloksen tavoittelun eroavan opetuksellisista lähtökohdista nimenomaan tavoitteen asettelun osalta.

4 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka paljon opettajuudessa ja kilpaurheilujoukkueen valmentamisessa on samankaltaisuuksia vuorovaikutuksen ja motivoinnin osalta, ja toisaalta selvittää minkälaisia eroavaisuuksia näiden roolien välillä on. Haastateltavana tutkimusta varten oli peruskoulun opettajia, jotka lisäksi valmentavat kilpaurheilujoukkuetta jossain urheilulajissa. Tässä tutkimuksessa lajeista edustettuina olivat pesäpallo, jalkapallo, lentopallo ja salibandy. Näen tutkimuksen ajankohtaisena moneltakin osin. Ensinnäkin nykypäivänä vuorovaikutuksesta puhutaan paljon ja on mielestäni tärkeää ymmärtää, miten ryhmää ohjataan ja motivoidaan tavoitteellisesti koulumaailmassa, ja muuttuuko toiminta urheilujoukkueympäristössä. Lisäksi nykyisin koulumaailma, ja joukkue- ja seuratoiminta ovat tietynlaisessa murroksessa oppilaskohdtaisten vaatimusten ja harrastamisen kustannusten noustessa, joten on tärkeää kuulla, minkälainen ajatusmaailma näiden ympäristöjen ytimessä työskentelevien henkilöiden toimintaa ohjaa ja miten he toimintansa näkevät luokkahuoneissa, ja joukkueen parissa toimiessaan.

Tutkittavien vastausten avulla kävi ilmi, että samankaltaisuuksia opettajuudessa ja valmentamisessa on useita niin vuorovaikutuksen kuin motivoinninkin osalta. Vuorovaikutuksen merkitystä korostettiin, sillä se nähtiin oleellisena ja tärkeänä osana nykyopettajuutta, ja nykyistä valmennuskulttuuria. Vuorovaikutus nähtiin keskeisenä tekijänä paremman ilmapiirin luomisessa, ja sen kautta uskottiin saavutettavan parempia oppimistuloksia, sekä kehittävän urheilijoita yksilöinä ja joukkuetta kokonaisuutena. Samanlainen ajatusmaailma nousee esiin myös aikaisemmista tutkimuksista. Urheilumaailmasta tuttu kannustaminen on mahdollista tuoda myös osaksi opetusta, jolloin myös oppimistulokset paranevat (Snyder, 2009). Asioiden merkityksellisyys syntyy yhteisöissä, niin urheilujoukkueessa kuin luokassakin vuorovaikutuksen myötä (Hedman, 2015). Hedmanin mukaan vuorovaikutuksen avulla valmentaja kykenee

ymmärtämään urheilijoita paremmin, ja urheilijoiden kanssa löytyy tätä kautta yhteinen kieli. Sama ajatusmaailma nousi vuorovaikutuksen osalta esiin myös tutkimustuloksissa. Vuorovaikutukseen tutkittavat pyrkivät kysymällä myös urheilijoiden mielipiteitä esimerkiksi pelistrategisiin asioihin, ja pyytämällä oppilailta palautetta oppitunnista, ja lisäksi aloittamalla tunnin keskustellen vuorovaikutuksen lisäämiseksi ja ilmapiirin parantamiseksi. Osallistaminen on olennainen osa vuorovaikutusta, jolloin oppilas tai urheilija tuntee kuuluvansa tärkeänä palasena yhteisöön (Hedman, 2015; Snyder, 2009).

Eroavaisuudet tutkittavien mielestä koostuvat lähinnä urheilijoiden tavoitteellisuudesta ja sisäisestä palosta lajiaan kohtaan, jolloin myös palautteenanto voi olla suurempaa. Oppilaat saattavat olla herkempiä ja tarvitsevat enemmän kannustusta ja positiivista palautetta, mikä vaatii myös opettajalta suodattumpaa palautteenantotyyliä. Oppilaille positiivisen palautteen antaminen nähtiin tärkeänä antaa välittömästi hetkessä, valmennus saatetaan nähdä pidempiaikaisena prosessina, jossa välitön yksilöpalaute ei samalla tavalla välttämättä toteudu, tai ainakaan sitä ei haastattelujen pohjalta nostettu samalla tavalla keskeiseksi kuin koulumaailmassa. Motivointi nähtiin tärkeänä urheilussa, ja myös koulumaailmassa. Eroja kuitenkin tutkittavat löysivät lähinnä motivoinnin haastavuudesta, sillä urheilijoilla koettiin olevan parempi minäpystyvyyden tunne, kuin monilla oppilailta. Tätä tukee osaltaan myös aikaisemmat tutkimustulokset, sillä urheilujoukkue on usein vielä luokkaa tiiviimpi yhteisö, jonka jäsenet jakavat yhteiset tavoitteet ja ovat riippuvaisia toisistaan (Kogler, 2013). Valmentajan motivointi esimerkiksi ennen pelitilannetta voi olla pitkälti koko ryhmälle suunnattua, mutta opettajan tulee oppilasta motivoidessaan olla usein paljon henkilökohtaisempi ja motivoinnin tulee tapahtua tilanteen ollessa päällä (Hedman, 2015; Snyder, 2009).

Kansainvälisessä tutkimuksessa Dannels (2001), näkee vuorovaikutuksen olevan valmennuksessa ja opetuksessa keskiössä, sillä sen avulla opettaja ja valmentaja oppii tuntemaan omat valmennettavansa tai opetettavansa. Aino-

astaan tämän kautta Dannelsin mukaan on mahdollista saavuttaa asetetut tavoitteet. Tämä teoria vahvistui myös tutkimuksessani haastattelujen kautta. Toisaalta lähdekirjallisuudessa tai tehdyissä tutkimuksissa ei niinkään keskitytty mahdollisiin eroavaisuuksiin mitä valmennuksen ja opettamisen välillä saattaa vallita. Oletukseni kuitenkin oli, että myös eroavaisuuksia löytyy kahden eri roolin välillä esimerkiksi toimintaympäristön vuoksi, ja näitä eroja tutkittavat avasivat vastauksissaan perusteellisesti. Vaikka eroavaisuuksia ei aikaisemmin ole juurikaan tutkittu, perustuvat päätelmät eroavaisuuksista opettamisen ja valmentamisen välillä puhtaasti tutkittavien omiin kokemuksiin ja tulosten perusteella uskon eroavaisuuksia roolien välillä löytyvän. Haastattelujen lisäksi esimerkiksi harjoituksia paikan päällä seuraamalla olisin saattanut saada omien havaintojeni pohjalta läisäperspektiiviä ja syvyyttä tuloksiin haastatteluiden lisäksi. Toisaalta luotettavuutta lisää se, että jokaisen tutkittavan kokemukset perustuivat tähänhetkiseen tilanteeseen, eli kenelläkään heistä ei ollut esimerkiksi usean vuoden taukoa valmentamisesta tai opettamisesta, mikä olisi saattanut vaikuttaa vastausten ja sitä kautta tulosten luotettavuuteen. Vastaavan tutkimuksen pystyisi suorittamaan myös isommalla otannalla, sillä valmentajia, jotka ovat opettajia löytyy Suomesta paljon. Lisäksi tutkimusotantaa voisi laajentaa tutkimalla vaikkapa pelkästään juniorivalmentajia, jotka opettavat yksinomaan alakoululla alempia luokkia. Nyt fokus tässä tutkimuksessa oli kuitenkin kilpaurheilussa ja peruskoulussa, sillä uskoin vuorovaikutuksen olevan enemmän keskiössä ja valmentajilla tiedostettuna, kuin pienten urheilijankujen kanssa toimiessa. Mielestäni tutkittavien vastaukset olivat hyvin selkeitä ja laajalti avattuja, joten tulkinnanvaraa vastauksille ei juurikaan jäänyt. Tätä kautta tutkimustuloksia on mahdollista pitää luotettavina, sillä jokainen tutkittava kertoo omien kokemustensa pohjalta omia näkemyksiään vuorovaikuttamisen keinoista opettajana ja valmentajana.

Aihetta olisi hyvä tutkita jatkossa enemmänkin, Suomessa aihetta ei juurikaan ole tutkittu. Opettajan vuorovaikutusta ja myös valmentajan vuorovaikutusta on tutkittu, mutta näitä ei ole yhdistetty juurikaan yhden tutkimuksen

alle. Haasteen tuleville tutkimukselle tuo se, että juuri kyseiset valmentajat olivat valittuna tutkimukseeni, ja toiset tutkittavat tai muiden joukkuelajien edustajat saattavat nähdä vuorovaikutuksen merkityksen ja oman toimintaideologiansa eri tavalla, jolloin tuloksetkin muuttuvat. Jatkossa rajauksen voisi tehdä myös vaikkapa opettajien ja yhden tietyn lajin valmentajien tutkimukseksi, kuten vaikkapa yläkoulun opettajat, jotka valmentavat koripalloa. Jatkotutkimuksessa voisi ottaa keskiöön myös vuorovaikutuksen sijaan myös esimerkiksi motivointikeinot. Mielestäni vuorovaikutus ja sen tiedostaminen on tärkeää niin opettajana, kuin valmentajanakin ja sen oppiminen ja opettaminen ei ikinä lopu.

LÄHTEET

Abdullah, M., Ahmad, C., & Shaharim, S. (2016). Teacher-student interactions, learning commitment, learning environment and their relationship with student learning comfort. *Journal of Turkish Science Education*, 14, 57-72.

Adegbesan, O., Mohammed, S., Ekpo, G., Oluwatoyin, M. & Uzoma, C. (2014). Sources of coaching efficacy information as predictors of coaching efficacy of Nigerian coaches. *IFE Psychologia*, 22, 108-113.

Alastuutari, P. (2019). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino

Arkko, S. (03.03.2022). Jukka Jalosen neuvo jäi Markku Kanervan mieleen – muiden lajien valmentajat kertovat Leijonakuninkaan mullistavasta vaikutuksesta suomalaiseseen urheiluun. Yle. <https://yle.fi/a/3-12338622>

Bergner, R. 1998. Coaching and Motivating. *Advances in Descriptive psychology*, 7: 301-320.

Black, L., Stewart, J., & Zediker, K. (2004). Relationships among philosophies of dialogue. Teoksessa Anderson, R., Baxter, L., & Cissna, K, *Dialogue: Theorizing Difference in Communication Studies*, 21-38.

Bucholz J,L., & Sheffler, J, L. (2009). Creating a warm and inclusive classroom environment: Planning for all children to feel welcome. *Electronic Journal for Inclusive Education*, 2 (4): 14-28.

Burleson, B, R. (2010). The nature of interpersonal communication: A message-centered approach.

Bolter, N. & Weiss, M. 2013. Coaching behaviors and adolescent athletes' sports-personship outcomes. *Sport, Exercise, and Performance Psychology* 2, 32-47.

Cavanagh, R. (2012). Associations between the classroom learning environment and student engagement in learning.

Chase, M. & Martin, E. (2013). Coaching efficacy beliefs. Teoksessa P. Potrac, W. Gilbert & J. Denison (toim.) *Routledge handbook of sports coaching*, (68-81).

Cranmer, G. (2016). A continuation of sport teams from an organizational perspective. Predictors of athlete-coach leader-member exchange. *Communication & Sport* 4, 43-61.

Crisfield, P., Cabral, P. & Carpenter, F. (2003). The successful coach: guidelines for coaching practice.

Dannels, D. P. (2001). Time to speak up. A theoretical framework of situated pedagogy and practice for communication across the curriculum. *Communication Education* 50 (2), 144-158.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino

Fletcher, D. & Hanton, S. (2003). Sources of organizational stress in elite sports performers. *Sport Psychologist* 17 (2), 175-195.

Fraser, B., & Walberg, H. (1981). Psychological learning environment in science classrooms: A review of research. *Studies in Science Education*, 8, 67-92.

Cabral, P., Carpenter, F., & Crisfield, P. (2003). The successful coach: Guidelines for coaching practice.

Carron, A., Hausenblas, H. & Eys, M. (2005). Group dynamics in sport. Morgantown: Fitness Information Technology. *Sport Psychologist* 26 (3), 412-434.

Fairhurst, G. T. 2010. The power of framing: Creating the language of leadership. San Francisco, California: Jossey-Bass.

Gerlander, M. & Kostiainen, E. (2009). Vuorovaikutus opettajaksi opiskelevien asiantuntijuudessa.

Gerlander, M. & Kostiainen, E. (2005). Jännitteisyys opettajan ja oppijan vuorovaikutussuhteessa. Teoksessa T.-R. Välikoski, E. Kostiainen, E. Kyllönen & L. Mikkola. Prologi : puheviestinnän vuosikirja 2005 (s. 68-87).

Giles, H., Reid, S. & Harwood, J. (2010). The dynamics of intergroup communication.

Cragan, J., Kasch, C. & Wright, D. (2009). Communication in small groups. Theory, process, skills. Boston: Wadsworth Cengage Learning.

Hakkarainen, K. (2000). Oppiminen osallistumisen prosessina. Aikuiskasvatus.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. (2015). Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Husserl, E. (1965). Ideas pertaining to pure phenomenology and to phenomenological philosophy. <http://dhsprory.org/kenny/PhilTexts/Husserl/Ideas1.pdf>

Kanerva, S. (2022). Luokanopettajien kokemuksia hyvästä vuorovaikutuksesta opettajan ja oppilaan välillä. Pro Gradu -tutkielma, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Keyton, J. (2006). Communicating in groups. Building relationships for group effectiveness. Oxford: University Press.

Laine, T. (2004). Huomisen opettajat. Luokanopettajakoulutus ammatillisen identiteetin rakentajana.

Manninen, M. (2016). Nuori ja sosiaalinen media. Opinnäytetyö, Oulun ammattikorkeakoulu.

McCroskey, J., & Richmond, V. (1992). Power in the classroom: communication, control and concern' New Jersey: Lawrence Edbaum.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Pölönen, H. (30.10.2020). Opettaja, josta tuli valmentaja. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2020/opettaja-josta-tuli-valmentaja--markku-kanerva-haluaa-opettajien-tyon-vaativuuden-nakyan-palkassa/>

Pölönen, H. (18.02.2022). Jukka Jalonen: Ilman opettajankoulutusta olisin tuskin päätenyt valmentajaksi. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2022/jukka-jalonen-valmentaminen-on-opettamista-tehdaan-tulevaisuusia/>

Parkkonen, T. (2008). Kansakoululaitoksen perustaminen 1800 – luvun puolivälistä 1900 – luvun loppuun. Pro Gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Turunen, T. (2016). Urheiluvalmentajan vuorovaikutusosaaminen. Maisteritutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Vehviläinen, S. (2004). Tunteet ja vuorovaikutus. Aikuiskasvatus.

Walberg, H.J. (1984). Improving the productivity of America's schools. Educational leadership. Educational Leadership, 41 (8), 19-27.

Wenger, E. (1999). Communities of practice: learning, meaning, and identity Cambridge: Cambridge University Press.

Wheless, L., & Witt, P. (2001). An experimental study of teachers' verbal and nonverbal immediacy and students' affective and cognitive learning. Communication Education, 50 (4), 327-342.

Wilmot, W. 1996. The relational perspective. Teoksessa K. Galvin & P. Cooper. Making connections. Readings in relational communication. Los Angeles, CA: Roxbury.